

صنعت ساخت و ساز یکی از مهم ترین بخش های اقتصادی هر جامعه به شمار می رود. این صنعت سالانه حجم عظیمی از مواد خام هر کشور را مصرف و در مقابل مقدار زیادی ضایعات تولید می کند. یکی از عمده ترین آلاینده های محیط زیست که جزء لاینفک زندگی انسان محسوب می شوند، مواد زائد ساختمانی است. امروزه با پیشرفت علوم، تکنولوژی تولید و مدیریت مواد زائد جامد نیز بسیار دگرگون شده است. عدم استفاده مجدد از نخاله های ساختمانی نه تنها دور ریختن منابع قابل استهسال است، بلکه هدر دادن سرمایه های ملی محسوب می شود تاکنون راهکار های متفاوتی جهت ارتقاء کارایی سیستم بازیافت مواد زائد ارائه شده است.

فعالیت های ساختمانی در هر جامعه ای امری اجتناب ناپذیر بوده و میزان آن رابطه مستقیم با وضعیت اقتصادی و اجتماعی آن جامعه دارد، از جمله فعالیت ساختمانی می توان به فعالیت های تخریبی و ساخت و ساز و پروژه های ساختمانی اشاره نمود. در اثر این فعالیت ها دورریزهایی تولید می شود که اصطلاحاً خاک و نخاله با پسماندهای ساختمانی نامیده می شود.

امروزه با افزایش بی رویه جمعیت و گسترش ساخت و سازهای عمرانی و ساختمانی، همچنین تخریب و مرمت ساختمان ها، میزان پسماندهای ساختمانی و عمرانی در حال افزایش است. وجود پسماند های ساختمانی و عمرانی، معضل های زیادی را از جمله آلودگی های زیست محیطی، بدمنظرگی فضای شهر، مرگ و میر افراد در اثر برخورد اتومبیل ها با نخاله های موجود در معابر بویژه در تاریکی شب را در پی دارد. پسماندهای ساختمانی مرکز و کانونی برای تجمع و جمع آوری سایر آلودگی هاست اما این فقط مختص مصالح ساختمانی نیست. هر جا مصالح ساختمانی می رود زباله های دیگر هم می رود و اینها محلی برای رشد میکروبها و آلودگی های دیگر می شود. این زباله ها بخشی از خاک زمین را تصرف و آن محدوده را از حیز ارتفاع خارج می کنند، یعنی اگر در قسمتی از زمین که خاک مناسبی دارد این زباله ها ریخته شوند، آن خاک از بین می رود. نخاله های ساختمانی همچنین به رودخانه ها، جاده ها و زیستگاه های دیگر هم آسیب می رساند. این پسماندها حتی رویش گیاهان را تحت تاثیر خود قرار می دهند و اثرات مخرب در چرخه زیست محیطی برجا می گذارند. مدیریت ضایعات علائم هشدار دهنده ای را فعال کرده و خطراتی نیز به صنایع می دهد. استفاده مجدد، بازیافت و کاهش ضایعات به عنوان تنها روشی برای بازیافت ضایعات ایجاد شده می باشد. به هر حال این موارد اجرایی دارای فضای بیشتری برای پیشرفت می باشد.

بازیافت به عنوان یکی از استراتژی ها در به حداقل رساندن ضایعات می باشد که دارای سه مزیت می باشد (۱) کاهش تقاضا نسبت به منابع جدید (۲) کم شدن هزینه های حمل و نقل و تولید (۳) استفاده از ضایعات ها به گونه ای که به مناطق انباشت ضایعات برده نشوند. ضایعات ساختمانی و تخریبی شامل بتن های تخریب شده (پی ساختمان، بتن قالبی، ستون ها ، کف طبقات، غیره)، آجر و مصالح بنایی، چوب و مصالح دیگر همانند دیوار تخریبی، شیشه، عایق، سقف، سیم، لوله، سنگ و خاک، بخش های مهمی از ضایعات های کلی را ایجاد می کنند. هر چند این نوع زباله نسبت به زباله های خانگی خطرات آلودگی کمتری دارد به نوبه خود، به علت حجیم بودن، باعث بوجود آمدن مشکلات زیست محیطی و مناظر ناپسند می گردد. به منظور دستیابی به یک برنامه مدیریتی صحیح برای رفع مشکل مواد زاید جامد و بخصوص ضایعات ساختمانی بایستی این مسأله از جنبه های مختلف مورد بررسی قرار بگیرد.

از جمله مهمترین مسائلی که بایستی به آن پرداخته شود مسأله اقتصادی بودن بازیافت و استفاده مجدد از این مواد و مصالح می باشد. هنگامی این امر میسر خواهد شد که هزینه حمل تا محل دفن و عمل دفن از هزینه انتقال تا محل بازیافت بیشتر نشود، همچنین هزینه استفاده از مواد بازیافت شده از هزینه استفاده از مواد خام بدست آمده از منابع اولیه تجاوز نکند. البته با در نظر گرفتن اینکه کیفیت مواد بازیافتی مناسب باشد و از میزان استاندارد تجاوز نکند.

در حال حاضر در شهر قزوین روزانه بیش از ۱۰۰۰ تن انواع خاک و نخاله و پسماندهای ساختمانی و عمرانی تولید می شود ، که از این میزان حدود ۴۰٪ مربوط به خاکبرداری ، گودبرداری و ساخت و سازها و احداث بنا ۳۰٪ مربوط به بخش تخریب و نوسازی بافتهای فرسوده شهری ، حدود ۱۵٪ مربوط به بخش فعالیتهای عمرانی شهری و تاسیسات زیربنای و ۱۵٪ نیز مربوط به بخش تعمیرات جزئی اماکن و ساختمانها می باشد. یکی از وظایف اصلی سازمان مدیریت پسماند شهرداری قزوین، شناسایی متخلفین موضوع ماده ۱۶ قانون مدیریت پسماند و کسانی است که به هر نحوی اقدام به تخلیه خاک و نخاله در محل های غیر مجاز می نمایند است. این سازمان برای حل معضل تخلیه غیرمجاز خاک و نخاله و ضایعات ساختمانی با تدوین طرح ساماندهی آن و تشکیل ستاد ساماندهی پسماندهای ساختمانی، ضمن بررسی و در اختیار گرفتن گودهای مناسب به انحاء مختلف نسبت به اطلاع رسانی گسترده در خصوص محل تخلیه ضایعات ساختمانی به شهروندان و

اتحادیه‌های مرتبط با موضوع اقدام کرده است. هرگاه ماشین‌آلات خاک‌برداری و حمل خاک و نخاله اقدام به تخلف و تخلیه در محل‌های غیرمجاز کنند، گشت‌های سازمان مدیریت پسماند شهرداری قزوین با کمک مأموران انتظامی و ضابطان قضایی بر اساس مصوبات و قوانین جاری مانند مواد ۱۶ و ۲۰ قانون مدیریت پسماندها برای اعمال قوانین و برخورد با متخلفان و معرفی آن‌ها به مراجع قضایی اقدام می‌کنند. بر اساس ماده ۲۰ قانون مدیریت پسماندها، خودروهای تخلیه‌کننده در اماکن غیرمجاز علاوه بر مجازات‌های ذکر شده در قانون، به یک تا ۱۰ هفته توقیف محکوم می‌شوند. طی سالهای اخیر و با مدیریت و نظارت مستمر عوامل اجرایی سازمان در این بخش به میزان بسیار زیادی از حجم این گونه تخلفات کاسته شده است.